

Warszawa, 31.03.2026 r.
Polski Alarm Smogowy
ul. Karmelicka 14/5
31-128 Kraków
tel.: +48 731 764 909
polskialarmsmogowy@gmail.com

Prezes Rady Ministrów
Donald Tusk
al. Ujazdowskie 1/3
00-583 Warszawa

Apel organizacji pozarządowych do Prezesa Rady Ministrów w sprawie programu “Czyste Powietrze”

Oddychanie czystym powietrzem to nie przywilej, to prawo każdego z nas. Niestety w Polsce powietrze jest wciąż mocno zanieczyszczone, co przyczynia się do **przedwczesnej śmierci 32 tysięcy Polek i Polaków¹**. **To niemal dwadzieścia razy więcej niż liczba ofiar wypadków drogowych.** Zanieczyszczenie powietrza jest przyczyną wzrostu liczby nowotworów, udarów i zawałów mięśnia sercowego oraz w sposób szczególnie szkodzi matkom w ciąży, dzieciom i seniorom.

Z dużą nadzieją przyjęliśmy zapisy umowy koalicyjnej z października 2023 roku i **zapowiedzi Pana Premiera dotyczące walki z zanieczyszczeniem powietrza**: Będziemy walczyć ze smogiem m.in. poprzez przyspieszenie procesu wymiany źródeł ciepła oraz termomodernizacji. Wprowadzimy niezbędne zmiany w programie Czyste Powietrze [Umowa Koalicyjna, 15 października 2023].

W grudniu 2023 podkreślał Pan, że najbardziej efektywną walką z zanieczyszczeniem powietrza w Polsce będzie termomodernizacja domów na wielką skalę. To kierunek słuszny i konieczny. Osoby mieszkające w dobrze docieplonych budynkach - niezależnie od tego, czy ogrzewają domy węglem, gazem, biomasą czy energią elektryczną - nie są tak bardzo narażone na obserwowane w ostatnich latach wzrosty cen energii. W ostatnich miesiącach polityczne emocje rozgrzewa temat cen energii. Pod dyskusję poddawana jest przyszłość unijnych systemów ETS i ETS2. Niezależnie od wyników tej dyskusji, **skupić powinniśmy się na efektywności energetycznej. Najtańsza energia to energia, której nie zużyjemy - dotyczy to również ciepła w naszych domach.**

Jak wskazuje cel rządowego programu “Czyste Powietrze” (marzec 2025), termomodernizacji powinno być poddane 2,5 miliona budynków jednorodzinnych do 2030 roku. W podobnej liczbie budynków wciąż działają stare kotły i piece na węgiel i drewno, które emitują dużą ilość zanieczyszczeń, stanowiąc główne źródło zimowego smogu. Zgodnie z obowiązującym prawem są to urządzenia podlegające wymianie.

Niestety, ostatnie dwa lata dowiodły, że doświadczamy wyhamowania działań na rzecz czystego powietrza i transformacji energetycznej domów, a kluczowy program walki ze smogiem program “Czyste Powietrze” - znajduje się w poważnym kryzysie. Tempo realizacji programu jest bardzo wolne. **W 2025 r. do programu złożono zaledwie 55 tys. wniosków - to prawie pięciokrotnie mniej niż w 2024 r. i blisko czterokrotnie mniej niż w 2023 r.** W obecnym tempie cele programu nie zostaną osiągnięte nawet w ciągu 40 lat. Pojawił się również drastyczny spadek zaufania do tego niezmiernie ważnego programu, zarówno wśród obywateli, jak firm oraz samorządów.

1. Dane Europejskiej Agencji ds. Środowiska

Obecnie zapowiadana jest kolejna reforma programu "Czyste Powietrze". W naszej ocenie proponowane zmiany nie stanowią adekwatnej odpowiedzi na ogromną skalę problemu. **Reforma powinna mieć znacznie szerszy charakter i ujmować najważniejsze, problemy: skomplikowane i niezrozumiałe zasady, wymogi przerastające możliwości beneficjentów, niewydolna obsługa beneficjentów, powolne tempo rozpatrywania wniosków, opóźnienia w wypłatach dotacji, nadmierna biurokracja oraz brak kompleksowego i profesjonalnego wsparcia w procesie inwestycyjnym.**

Problemem szczególnie niepokojącym jest **praktyczne wykluczenie z programu osób o niższych dochodach, których nie stać na prefinansowanie drogich inwestycji.** Środki publiczne powinny w pierwszej kolejności pomagać właśnie osobom mniej zamożnym, ponieważ to one najbardziej odczuwają wahania cen nośników energetycznych. **Inwestycja w nowe, sprawne źródło grzewcze i ocieplenie budynku to inwestycja w niższe rachunki za ogrzewanie.** We wsparcie tej grupy beneficjentów należy zaangażować ośrodki pomocy społecznej. Wszyscy beneficjenci powinni mieć również dostęp do rzetelnej porady eksperckiej, tak aby uniknąć chybionych inwestycji.

Apelujemy do Pana o nadanie specjalnego priorytetu działaniom na rzecz czystego powietrza i transformacji energetycznej budynków mieszkalnych oraz pilne i szerokie działania naprawcze w programie "Czyste Powietrze", który jest niezbędny, nie tylko po to aby rozwiązać problem smogu w Polsce, ale również zapewnić przystępne cenowo ogrzewanie domów.

W dobie kryzysu energetycznego i wysokich cen energii jest on szansą dla gospodarstw domowych na znaczące obniżenie rachunków za ogrzewanie. Ten program jest również konieczny dla budowy bezpieczeństwa energetycznego – energooszczędne, dobrze ocieplone domy nie marnują energii – a to oznacza mniejsze uzależnienie od gazu, węgla i innych nośników energetycznych. **Umiejętnie prowadzony program "Czyste Powietrze" może być też szansą dla polskich przedsiębiorców i tysięcy lokalnych firm.**

Sygnatariusze apelu:

1. Ekowyborca
2. Europejskie Centrum Czystego Powietrza
3. Fundacja 360!
4. Fundacja EkoRozwoju
5. Fundacja Frank Bold
6. Fundacja Greenpeace Polska
7. Fundacja Instrat
8. Fundacja "Mission Possible"
9. Fundacja Rodzice dla Klimatu
10. Fundacja Rozwoju Ekologicznego i Ochrony Środowiska EKO – LUBUSZ
11. HEAL Polska
12. Instytut Ekonomii Środowiska
13. Instytut Reform
14. Polski Alarm Smogowy
15. Polski Klub Ekologiczny Okręg Mazowiecki
16. Project Tempo
17. Stowarzyszenie Ekologiczne EKO-UNIA
18. Stowarzyszenie Elektroprosumentów Obywatelska Społeczność Energetyczna
19. Stowarzyszenie Lepsze Miejsce
20. Światowy Ruch Katolików na rzecz Środowiska
21. Zielony Instytut